

Изисквания за разработка на казус

Казусът разкрива социален факт. Пример: *“След поредно увеличение на цените на билетите за градски транспорт, столичани започнаха да си предават използвания билет от слязация на качващия се в съответното превозно средство.”*

Разработката на казуса изисква:

(1) **Да се дефинира изложеният факт като социален въпрос и да се разкрият неговите най-важни аспекти** – какво е социалното отношение, което се открива зад ситуацията, и кои са основните актьори в него; какви мотиви, социални нагласи и интереси „задвижват” социалния въпрос, каква е същината му; за какви социални групи това е важен въпрос и в какъв точно смисъл е важен, какъв е социално-икономическият контекст, който превръща (може да превърне) разглежданото социално явление в *социален проблем*. В изложения казус, например, като социален проблем може да се дефинира масовото пътуване гратис в столичния (българския) градски транспорт, обуславяно от недоверие на (групи от) граждани, че парите им за билети отиват за поддръжка на градския транспорт, бедност и др. фактори, и резултиращо в бюджетни проблеми за Столична община. Причините и резултатите сами по себе си отвеждат към други социални проблеми.

(2) **Да се осъществи преход от дефинирането на социалния въпрос/проблем към идентифицирането на социологически релевантни научни въпроси/проблеми.** Като такива тук могат да се дефинират: разбирането на солидарността като елемент на колективното действие – формите на солидарност и обуславящият ги социален контекст; взаимоотношението между социална солидарност и социален контрол; противоречието между формален и неформален ред (закопи срещу социални норми) и причините за него; проблемът за легитимността на даден социален ред; съчетаването на индивидуални и колективни интереси; проблемът за гратисчийството в социалната организация, проблемът за конструирането и поддържането на доверието в институциите и др. Откритите научни проблеми подлежат на съподчинение, като авторът може да развие теза за първостепенността на даден научен въпрос и второстепенността на други в конкретния казус.

(3) **Идентифицираният научен проблем/проблеми да се анализира с помощта на теоретически инструменти – социологически идеи, възгледи и концепции.** Тук, например, могат да се използват възгледи за икономическа и социална солидарност (Дюркем); за легитимността (Вебер); формални правила и неформални норми (Норт); начин на функциониране на институционалните механизми за контрол и социални мрежи (Грановетер); конструиране на системното доверие (Луман); теориите за посредничеството и в частност за гратисчийството (free rider) в организациите; различни идеи за съчетаване на индивидуалното и колективното действие (Олсън, теории на игрите). Избраните като теоретични инструменти понятия и идеи първо се представят в тяхната същност и в контекста, в който са били въведени от автора. После те се прилагат към „решаване” на конкретната ситуация. Това означава гратисчийството в столичния транспорт да се интерпретира, като посредством избраните теоретически инструменти се анализира смисълът на изложените действия за участващите актьори, причините за така сложилото се социално отношение и се анализират последиците, които техните действия могат да имат за тях самите, за обществото като цяло или за отделни негови групи.

(4) **Осъществява се преход от анализ на социологическите проблеми към формулиране на една или повече изследователски хипотези**, които да са верифицируеми (а да не са очевидности) при едно бъдещо емпирично изследване по разгледаните социологически въпроси. Например, може да се формулират хипотези по следните въпроси: (1) Сред кои социални групи/категории най-често се срещат гратисчиите? (2) Дали и как се различават мотивите за гратисчийството според определени признаци, например: възрастта и пола?

Разработката на казус цели да разкрие способността на студента адекватно да прилага теоретичните си познания за анализ на емпирични факти, като и да прояви способност за формулиране на научни въпроси и хипотези.

Критерии при оценяването на *казуса*:

- ✓ Дълбочина в анализа на социалния проблем
- ✓ Разграничаване на социален от социологически проблем
- ✓ Адекватно приложение на теоретични идеи към анализ на социологически проблем
- ✓ Формулиране на проверяеми хипотези
- ✓ Логичност в структурата на изложението, цялостност на текста
- ✓ Стил (степен, в която се владее социологическият и българският изказ)